

El Pla d'Acció Tutorial i Mentoratge de la Facultat de Dret de la UdG

Oriol Garcia i Codina
Universitat de Girona
oriol.garcia@udg.edu

Resum

El curs 2011-2012, la Facultat de Dret de la Universitat de Girona es va dotar d'un pla d'acció tutorial. Aquest pla contempla com a elements indispensables de l'acció tutorial dels graus de la Facultat la implicació i la participació dels propis estudiants mitjançant el mentoratge, i per tal de reconèixer aquesta rellevància, el pla s'anomena Pla d'Acció Tutorial i Mentoratge (PATuM). La comunicació se centrarà en la concreció del disseny del PATuM en les diverses fases, tot assenyalant la diversitat d'objectius, instruments i actors implicats. En segon lloc, es presentarà el projecte pilot de pla de mentoratge i els primers resultats de la implementació.

Text de la comunicació

La tutoria a la Facultat de Dret

El paper de l'estudiant de la Universitat de Girona en l'espai europeu d'educació superior és el d'agent actiu - i central - en el procés d'aprenentatge. Cal que l'alumne desenvolupi un seguit de competències, entre les quals, i de forma crucial per tal d'assolir la resta, ser capaç d'analitzar el propi procés d'aprenentatge en termes de punts forts i febles, desenvolupar una actitud proactiva de millora i aprendre autònomament. És en aquest marc que la tutoria adquireix un nou significat.

La tutoria a la Facultat de Dret es planteja en el marc d'un Pla d'Acció Tutorial i Mentoratge (PATuM). Els principis en els quals es basa aquest pla són:

1. Integració: el PATuM s'integra en el procés d'aprenentatge dels estudiants i en l'activitat docent i en les estructures organitzatives de la Facultat. El PATuM es planteja com un espai de reflexió sobre el propi procés d'aprenentatge al llarg de la titulació integrat en el desenvolupament del pla d'estudis.
2. Transversalitat: el PATuM no disposa d'una estructura de coordinació pròpia, sinó que s'integra dins de l'estructura de la Facultat, particularment a través dels coordinadors dels estudis, i implica en el seu desplegament els professors responsables de les assignatures, així com també, a través del programa de mentoratge, els estudiants dels dos darrers cursos.
3. Paper central de l'estudiant: El PATuM s'estructura al voltant de les necessitats i l'evolució de l'estudiant al llarg del desenvolupament del pla d'estudis. Tanmateix, l'estudiant no solament és el receptor passiu de les activitats compreses en el PATuM, sinó que pren part activa en el desplegament de les activitats de tutorització a través de la reflexió autònoma sobre el procés d'aprenentatge i també mitjançant la figura de l'estudiant mentor.
4. Integralitat: l'atenció tutorial abasta tota l'estada de l'estudiant a la universitat. El PATuM es

concep com una eina de suport als estudiants en el seu procés d'aprenentatge, en la qual s'integren aspectes tals com la informació sobre el funcionament de la universitat, la facultat i els estudis; el guiatge en el desenvolupament i l'acreditació de les competències transversals; l'assessorament pedagògic, i l'orientació en l'etapa postuniversitària.

5. Garantia de qualitat docent: el PATuM esdevé una eina d'assegurament de la qualitat de la titulació i de millora contínua de la qualitat docent i dels resultats de l'aprenentatge i del rendiment acadèmic dels estudiants, particularment mitjançant el desplegament de les competències de caràcter transversal.

En consonància amb els principis apuntats, l'acció tutorial prevista en el PATuM es desplega mitjançant dos instruments vinculats:

1. El Pla d'Acció Tutorial, concebut com un espai per a la informació i la reflexió sobre l'aprenentatge dels estudiants coordinat per la figura del tutor. El coordinador de la titulació és al seu torn el coordinador del pla d'acció tutorial, i els docents de la titulació desenvolupen en primera instància el rol de tutor, que trascendeix el marc de l'assignatura i s'emmarca dins del pla d'estudis.
2. El Pla de Mentoratge, que s'integra dins del Pla d'Acció Tutorial, en el qual els estudiants de darrers cursos i, excepcionalment, els graduats, són els responsables de tutoritzar els estudiants de cursos inferiors, amb la supervisió i suport d'un tutor.

Estructura del PATuM

D'acord amb la centralitat que el PATuM atorga a l'estudiant, l'element definatori a l'hora d'establir-ne l'estructura del pla no és tant la persona que implementa el PATuM en cada moment – tutor o mentor -, sinó les necessitats de tutorització de l'estudiant en el marc de la progressió en els estudis. Conseqüentment, a l'hora de presentar el PATuM s'ha privilegiat la dimensió diacrònica, amb la diferenciació de tres fases separades, en cadascuna de les quals el rol dels tutors i dels mentors adquireix unes característiques determinades. Tot i amb això, les diverses fases tenen una lògica incremental i acumulativa: els assoliments d'una fase es consoliden i s'aprofundeixen en la següent.

1. Fase d'acollida, per als estudiants de primer curs de grau. El rol del tutor consisteix en orientar i informar els estudiants de nou accés, i coordinar i avaluar la tasca dels mentors. El rol de l'estudiant consisteix en participar en les activitats previstes en el PATuM, i particularment, iniciar una reflexió activa sobre el propi procés d'aprenentatge. Quant als mentors, el seu rol consisteix en orientar, informar, incentivar la reflexió i la millora dels estudiants tutoritzats, i avaluar-ne el seguiment de les activitats previstes en el pla de mentoratge individualitzat.
2. Fase de seguiment i millora, segon curs: Les funcions del tutor es concreten en el seguiment de l'assoliment de les competències transversals dels estudiants, i en la coordinació i avaluació dels estudiants mentors. El rol esperat dels estudiants tutoritzats consisteix en desenvolupar un aprenentatge autònom i iniciar el procés de documentació de l'assoliment de les competències. Per últim, el rol dels estudiants mentors consisteix en orientar, fer el seguiment i avaluar el grau d'assoliment dels estudiants tutoritzats dels objectius previstos en el pla de mentoratge individualitzat.
3. Fase d'orientació i assessorament, corresponent als estudiants de tercer i quart curs. Els estudiants en aquest cas no són tutoritzats per mentors, sinó que es preveu que alguns dels

estudiants d'aquests darrers cursos mentoritzin els estudiants de nou accés i de segon. A més a més, els estudiants han de seguir millorant les seves capacitats d'aprenentatge autònom i de reflexió mitjançant l'elaboració d'un portfoli. Pel que fa als tutors, les seves funcions en aquesta fase comprenen l'orientació acadèmica i post-universitària, així com la verificació de l'assoliment de les competències de tipus transversal.

El paper dels tutors

El PATuM constitueix la forma en què la Facultat de Dret estructura i cohesiona les pràctiques de tutorització preexistents – mitjançant el pla d'acció tutorial –, i n'incorpora de noves, singularment, el mentoratge.

L'acció tutorial conforma una tasca ordinària integrada dins de l'activitat docent del professorat de la Facultat. Tanmateix aquesta tutoria *tradicional* es dona majoritàriament de forma no sistemàtica sinó puntual; és asimètrica, en funció de les necessitats declarades –però no detectades– pels estudiants; i, en la major part dels casos, amb una visió clarament instrumental que no és capaç de transcendir el marc de l'assignatura concreta i contribuir així a la reflexió i la millora de l'aprenentatge de l'estudiant.

Per tal de sistematitzar la pràctica tutorial de la Facultat, s'ha establert una estructura mínima que comprèn una coordinació del PATuM per a cada titulació i un grup d'estudiants mentors. Addicionalment i d'acord amb la dimensió dels estudis i la disponibilitat pressupostària per a desplegar-ho, el coordinador del PATuM pot estar recolzat per un o diversos tutors.

D'acord amb la naturalesa integrada del pla, el coordinador/a de la titulació és alhora el coordinador/a del PATuM. En tant que responsable de la qualitat docent de la titulació és l'encarregat de fer el seguiment i avaluar la implantació del PATuM als estudis i de coordinar els mentors.

El paper dels estudiants mentors

El mentoratge o la tutoria entre iguals és el segon eix en el qual es fonamenta el PATuM i, a diferència del pla d'acció tutorial, constitueix un element nou en el funcionament de la Facultat.

El mentor és un/a estudiant de tercer o de quart curs que s'ocupa de l'orientació i la tutorització dels estudiants de cursos inferiors de forma coordinada amb el coordinador/a dels estudis. El coordinador/a forma els mentors, en supervisa el desenvolupament de les seves activitats de mentoratge, i n'avalua el grau d'assoliment dels objectius.

El pla de mentoratge té un doble objectiu:

- Oferir un assessorament i orientació entre iguals als estudiants dels dos primers cursos de la titulació per tal de facilitar la integració acadèmica als estudis i millorar-ne el rendiment acadèmic.

- Desenvolupar una formació complementària per als estudiants mentors, desenvolupar un seguit d'habilitats comunicatives, d'organització, d'avaluació, etc. com a part integrant de l'aprenentatge d'aquests estudiants.

El pla pilot de mentoratge

El curs 2012-2013 s'ha iniciat el pla pilot de desplegament del programa de mentoratge als estudiants de primer curs . Per tal d'incentivar la participació, els mentors seleccionats reben una petita compensació econòmica, a més a més d'un reconeixement acadèmic d'un crèdit ECTS. Els estudiants mentors se seleccionen entre aquells estudiants de tercer curs de grau amb un millor expedient acadèmic.

Cada mentor s'ocupa del seguiment i assessorament de 10 estudiants de primer curs, de tal manera que l'acció tutorial abasta la totalitat dels nous estudiants de la facultat. La tutorització dels estudiants mentors l'assumeixen els coordinadors dels diferents estudis.

L'activitat dels mentors s'estructura a partir d'una guia de suport, en la qual es detallen els objectius de l'activitat de mentoratge, l'estructura del pla, els instruments d'avaluació i de reflexió sobre la pròpia activitat de mentoratge. Quant a l'estructura del pla pilot, cada mentor duu a terme un mínim de tres tutories amb els estudiants, amb les següents característiques:

- 1- Tutoria inicial, amb un doble objectiu, donar a conèixer el PATuM i conèixer el perfil de l'estudiant. Aquesta sessió combina l'exposició per part del mentor dels principals continguts del pla amb l'administració d'un qüestionari electrònic de diagnòstic de l'aprenentatge. El resultat agregat d'aquest qüestionari, al seu torn, serveix al coordinador de cada estudi per tenir informació de primera mà sobre les característiques del grup, i focalitzar les accions de suport específiques.
- 2- Tutoria intermèdia: L'objectiu en aquest cas és, d'acord amb els resultats de l'enquesta de diagnòstic, analitzar de forma conjunta amb l'estudiant aquells àmbits susceptibles de millora , i establir un pla d'actuació d'acord amb les seves necessitats i la seva voluntat.
- 3- Tutoria final: L'objectiu d'aquesta tercera entrevista és contrastar el grau de compliment del pla d'acció, introduir-hi les modificacions adients, i fer una valoració conjunta de la fase d'acollida del PATuM.

El coordinador del pla d'estudis avalua el grau d'assoliment dels mentors mitjançant tres referents, els quals comporten un reconeixement econòmic i acadèmic:

- Un informe que cada mentor elabora per a cadascun dels estudiants tutoritzats
- Una memòria de valoració de la pròpia actuació com a mentor, que inclou una valoració del funcionament del PATuM i eventuais propostes de millora.
- El resultat de les enquestes de valoració de l'actuació dels mentors que respondran els estudiants tutoritzats

Conclusions

El PATuM és part integrant del sistema intern de garantia de la qualitat de la docència dels estudis que ofereix la Facultat, i en conseqüència, el PATuM no disposa d'una estructura de coordinació pròpia, sinó que s'integra en l'organigrama de funcionament de la facultat. Aquesta es considera l'opció més eficient i eficaç quant als costos d'implantació del PATuM i quant a l'optimització de l'ús de la informació generada per tal de contribuir a la millora continua de la qualitat docent. Aquest aspecte es fa particularment visible quant a l'anàlisi de l'abandonament a primer curs a través del qüestionari electrònic de diagnòstic de l'aprenentatge.

La lògica transversal d'implementació del PATuM ambiciona que l'acció tutorial s'integri de forma natural en la progressió dels estudiants de grau, els quals interioritzaran progressivament la competència d'aprendre a aprendre. L'acció tutorial ha d'abastar la totalitat dels estudis de grau, i evolucionar i adequar-se a les demandes dels estudiants al llarg de la seva trajectòria. Alhora, el propi rol de l'alumne ha d'evolucionar amb relació al propi PATuM cap a una major implicació, de destinatari de l'actuació tutorial a mentor.

La tutoria entre iguals, és a dir, la implicació dels estudiants de cursos superiors mitjançant el mentoratge en la tutorització dels estudiants de primer i segon curs de grau es considera una estratègia adient per tal de fomentar la vinculació dels estudiants amb el centre i el foment de la responsabilitat individual en el desenvolupament acadèmic. La inclusió dels estudiants en les tasques de tutoria cerca alhora una major comprensió entre el rol de tutor i el de tutoritzat, i un enfocament més pràctic amb relació a la pròpia acció tutorial.

Bibliografia

Pallissera, M (2009) *La Tutoria a la universitat. Una proposta de Pla d'acció tutorial*. Girona: Universitat de Girona.

Universitat de Girona (2006) *Guia per a l'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior. 1. Competències*. Girona: Universitat de Girona.

Universitat de Girona (2011) *Guia per a l'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior. 11.La tutoria*. Girona: Universitat de Girona.

Villar, E. I Font, S. (2007) *Guia del pla d'acció tutorial dels estudis de desenvolupament humà a la societat de la informació i psicologia*. Girona: Documenta Universitaria

Qüestions i/o consideracions per al debat

- Els estudiants acadèmicament més brillants són els més idonis per a la tutoria entre iguals?
- Què és preferible, estimular la participació dels alumnes mitjançant incentius econòmics o bé mitjançant incentius acadèmics (reconeixement de crèdits)? És sostenible estimular econòmicament la participació?